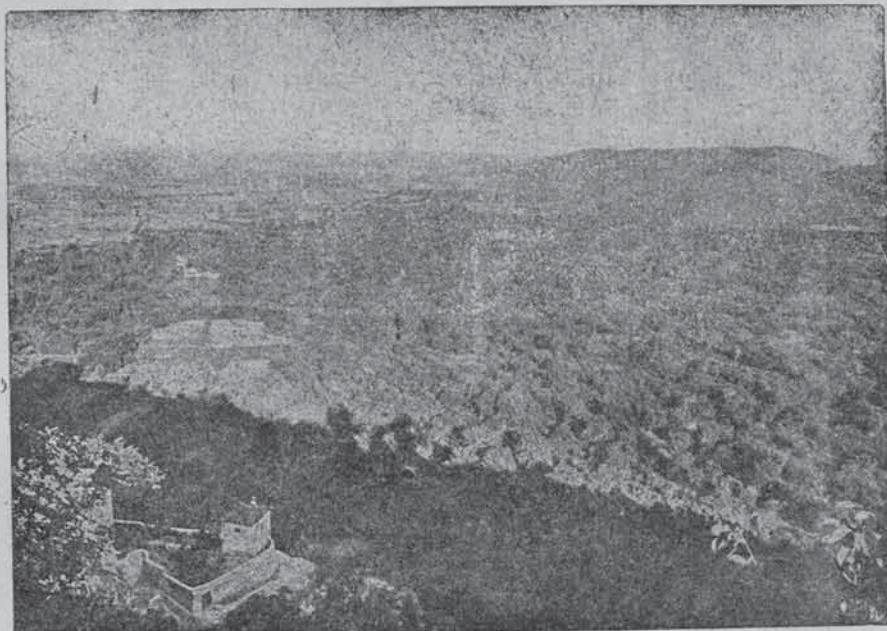

София, Декемврий 1941 г.

Илюстрация ИРИНДЕНЬ

ИЗГЛЕДЪ ОТЪ ВОДЕНЪ

СЪДЪРЖАНИЕ
ЧЕСТНА ТЕХНИЧЕСКА И ПЕРИОДИЧЕСКА ПЕЧАТЬ
FÉDÉRATION DE LA PRESSE TECHNIQUE ET PERIODIQUE

Съдържание:

1. Честита нова година — Л. Томовъ
2. Честита ни нова година — Р. Мелети
3. Дамянъ Груевъ — † Хр. Силяновъ
4. Дамяну Груеву — Ив. Вазовъ
5. Дамянъ Груевъ — К. Хр. Сов.
6. Отчетъ за 1941 год. на организацията
7. Положение на съмѣтките
8. Христо Ангеловъ — Ср. п. Петровъ
9. Илинденъ въ Охридъ — М. К.
10. Духъ и месианство на Македония
11. Съобщения.

Inhaltsangabe:

1. Prosit Neujahr! — L. Tomow
2. Ein glückliches Neujahr! — R. Meleti
3. Damjan Gruew — † Chr. Siljanow
4. An Damjan Gruew — Iw. Wasow
5. Damjan Gruew — K. Chr. Sow.
6. Jahresbericht des Vorstandes der Organisation „Ilinden“
7. Kassabericht
8. Chr. Angelow — sein Lebenslauf
9. Ilindenfeier im Ochrida
10. Geist und Zielbewustsein Macedoniens
11. Mitteilungen

ИЛЮСТРАЦИЯ ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: КИРИЛЪ ХРИСТОВЪ — СОВИЧАНОВЪ

Редакция и администрация: ул. „Пиротъ“ № 5, телефон. 2-19-32

Годишенъ абонаментъ за Царството—120 лв., за Европа—200 лв., за Америка—2 долара. Отдѣленъ брой 12 лв.

Списанието е одобрено отъ Министерството на Народ. Просвѣщение съ окръжно № 40,350 отъ 28. XI. 1923 г.

„ILINDEN“ — Illustrierte Zeitschrift — Pirotstrasse № 5 — Sofia, Bulgarien

ДАР
ОТ НАРОДНАТА ИЛЮСТРИРУЕЩА ГАЗЕТА
СВ. СВ. КИРИЛ И МАДАЛАНА
София

Братя илинденци,

Честита да биде новата 1942 година!

Отиде си въ вѣчността и 1941 г. Много скърби и радости тя донесе на човѣчество. Бушуваща война обхвата цѣлия свѣтъ. Нѣма кѫтъ на земята, който да не носи на гърба си тежките изпитания на войната. Нѣма сърдце, което да не трепне предъ страшната трагедия, развила се между народите. Ние, бългеритѣ, презъ 1942 г. сме най-радостни, най-щастливи — дочакахме свѣтлия денъ — освобождението на нашите братя въ Македония, Добруджа, Тракия и Моравско. Нѣма вече Букурешки миръ, нѣма Ньюи! Рухнаха Версайските договори, благодарение силата и мощта на германските и съюзнически юнаци.

Драги илинденци,

Вие стари ветерани, борци за свободата на родината ни, вие горди герои и смиренi мъженици, горе главата, радвайте се на свободата! Вашето дѣло възкръсна, вашите идеали сѫ напъл-

но постигнати. Възвайте въ свѣтлата звезда, на цѣлокупния бълг. народъ. Пазете родината като очите си, крепете духа на народа ни и въ тия сѫдбоносни времена бждете истински стражъ на народните интереси и пазете България отъ злосторници и рушители.

Предъ величието на момента всички единни и сплотени около нашия мѣдъръ царь Борисъ III. да пазимъ свято заветите на нашите паднали другари и да тачимъ въжделенията имъ.

Отъ името на Ржков, тѣло на Илинденската организация пожелавамъ на всички илинденци здраве, сила и дългоденствие.

Честита ви 1942 година. Дано тя донесе още повече радост и добочестини на всички васъ и на цѣлия български народъ.

Л. Томовъ,
предс. на Илинд. организация

Честита ни нова година!

Честита ни нова година
Носи се отъ Дунавъ до Охридъ
Отъ Балкана величественъ горди
До Бѣломорски води свободни!

Честита ни нова година,
Честита в'родна ни родина
Честита ни подъ бащина стрѣха
Где звезди ясни изново изгрѣха!

Честита с'жито изобилна
Да има вълна и коприна
Да се родятъ червени калинки
И едри сочни, сочни маслинки!

Честита ни нова година
Сплотени вѣчно до аминна.

Ружа Мелети

† Хр. Силяновъ

ДАМЯНЪ ГРУЕВЪ

(Характеристика)

Безъ да е чутовенъ войвода, Груевъ бъ най-съвършеното въплъщение на борецъ и народенъ вдъхновител. Безъ да се носи като легенда и да гърми съ слава името му, Груевъ бъ най-популярниятъ и най-влиятелниятъ човѣкъ въ революционното движение. Никой не съчетаваше толкова положителни качества, никой не даде отъ себе си и не направи толкова много за революционизирането на Македония колкото той.

Груевъ притежаваше изключително дарование на агитаторъ и организаторъ. Психологъ съ проникновенъ погледъ, той подбираще срѣдствата си за въздействие споредъ умствения уровень и другите индивидуални особености на своя обектъ. Той не ораторствуваше, а беседваше спокойно, самоувѣренъ, съ желѣзна логика, увлѣкателенъ съ образите и сравненията си, убедителенъ и кристално ясенъ и за най-прости селянинъ, понеже владѣеше отлично повече отъ говоримите въ Македония диалекти. Веднажъ обектътъ спечеленъ, оставаше да биде той най-целесъобразно и най-пълно използвуванъ за дѣлото, т. е. да му се даде службата, за която е призванъ и която най-ползотворно би могълъ да извѣршва. Тая именно способностъ, присъща на добрия организаторъ и на всѣки водачъ изобщо, Груевъ обладаваше до съвършенство

По вѫтрешенъ потикъ и по дѣлгъ, Груевъ работѣше надъ хората — агитираше, конспираше и водѣше и когато бъ лишенъ отъ свобода. Отъ Битолския затворъ той се сношаваше съ всички околии и ржководѣше окръзга. Поддържаше бодръ духа на затворниците българи, „дообработваше“ посветените и непосветените, кръщаваше и подготвяше отъ тѣхъ бѫдещи борци. Арнаутите убийци пъкъ укротяваше съ сладкодумието и съ обносите си и завѣрзваше безъ мяка „приятелства“ между тѣхъ. За затворниците мюсюлмани и дори за вардианите на затвора той бъ уважаваше „бююкъ-даскалъ“ (голѣмиятъ учитель).

Груевъ подтикваше другите къмъ работа не съ увещания, а съ примѣра на собствения си денонощенъ трудъ, енергия и система въ работата. „Когато бъ учитель въ Битолската гимназия, често му се случваше за една нощ да прочете повече отъ двадесетъ шифровани писма и да имъ отговори. И на другия денъ ние го виждахме да се явява пакъ все тѣй бодръ и засмѣянъ предъ другари и ученици“, пише В. Пасковъ, неговъ другаръ отъ Битолската гимназия и единъ отъ първите негови сътрудници въ комитета.

Въ най-тежки изпитания, въ минути на всеобщо униние и всрѣдъ кипежа на най-бурни страсти — всѣкога и всѣкажде Груевъ запазваше непоклатимо своето душевно равновесие и отстояваше само това, което хладниятъ му разсѫдъ преценяваше като осъществимо и полезно. И когато той, врагъ на безспорните теоритизирания, правѣше понѣкога отстъпки, правѣше ги все отъ сѫщите съображения на полза или вреда за народа, къмъ който бѣше привързанъ съ вѣрна синовна обичъ и за организацията, закоято радѣеше като за своя собствена работа. Груевъ гони само постигимото и полезното, защото познава както никой другъ народа и неговите възможности,

като източникъ на борческа енергия. Източникътъ далечъ не е изчерпаемъ и за това трѣбва да биде разумно и по мѣрка стопаниванъ. За това преди възстанietо Груевъ пести народните сили. За това и въ предсмъртния си часъ не забравя да спаси живота на своя безоруженъ куриеръ.

Между революционните първенци Груевъ бъ най-голѣмиятъ страдалецъ, най-голѣмиятъ мъженикъ въ страната на мъж-ници¹). Никой отъ неговите софийски познати не би допусналъ това сѫдѣйки по неговия сдѣржанъ оптимизъмъ, сърдеченъ смѣхъ и склонностъ къмъ хуморъ. Вѣчно подъ полицейски надзоръ, обиски, интернирации, затворъ, присѫди, заточение въ Поддумъ — това бъ животъ му до Илинденъ. Дойде после възстанietо, при гърната отъ своя мимолѣтенъ триумфъ и съ неописуемите си кръзвини, опустошения и тегла. Груевъ остана въ опустошенната областъ, сподѣли съ народа сполетѣлите го злочестини и после се зае пакъ да възстановява камъкъ по камъкъ разрушенната организационна сграда въ окръза Изнурителни походи, непрекъжнато тичане тамъ, дето има недоразумения и разстройство, сражения, раняване и пленство — една нова верига отъ страдания, брънка отъ която е повторното опустошение на родното му село Смилево и краятъ на която е отбелаянъ съ кървавата дира отъ Русиново до Петлецъ.

Груевъ е не само най-голѣмиятъ страдалецъ, но и най-заслужилите между македонските революционери.²) Достатъчно е да се спомене, че той пръвъ прегърна Каравеловата идея за вѫтрешна революционна организация, прегърна я съ вѣрата, съ твърдостта на Левски и тури началото на нейното осъществяване. И при всичките си несравнени заслуги, той бѣше единъ отъ най-сиromасите. „Съ своята скромность Груевъ очудваше всички. Мнозина отъ най-близките му другари считаха това негово качество за важенъ недостатъкъ“. — пише В. Пасковъ.

Такъвъ бѣ човѣкътъ, който, на 35 годишна възрастъ, загина подъ Петлецъ. Македония преживѣваше тогава такива страшни моменти, че неговата смърть бѣ почувствувана като цѣла катастрофа. Пълна представа за тѣзи страшни моменти, за размѣна на претърпената загуба и на общата народна скрѣбъ ни даватъ покъртителните стихове на Ив. Вазовъ³).

¹) Алфредъ Рапопортъ е поставилъ една скица отъ кървавата глава на Груева — символа на македонското мъжничество — въ началото на книгата си „Въ страната на мъженици¹“

Скицата е направена собственоръчно отъ автора, който е посетилъ Русиново заедно съ турската комисия, изпратена да иззови двата трупа и да установи самоличността на Груева.

²) Хр. Матовъ, който е изобщо скжъл на похвала, пише: „Груевъ е най-заслужилиятъ деецъ въ организацията“ („Хр. Матовъ за своята революционна дейностъ“, стр. 60).

³) Това стихотворение бѣ предназначено да се прочете на тържественото събрание, което приятели и почитатели на загиналия революционеръ готвѣха въ София. Настъпилите бурни събития, обаче, (студентските вълнения, затварянето на университета, убийството на министър-председателя Димитър Петковъ) осуетиха проектираното събрание въ памет на Дам. Груевъ. Забрави се отъ тогава и прекрасното стихотворение на народния поетъ, което за съжаление, не можемъ тукъ да дадемъ изцѣло.

ДАМЯНУ ГРУЕВУ

О хайка мерзостна на злобата човѣшка!
И ний безпомощни предъ всичко туй стоимъ:
И само охкаме и въ скрѣбъ безплодна, тежка
На твоите синове гробовете броимъ...

И ето новъ пакъ гробъ! И той, и той загина —
Юнакът Груевъ тамъ въ нерѣвната борба —
Великата душа, на жална си родина
Синъ славенъ, вождъ сърдцата, будителна трѣба.

Трѣба, що въ робски мракъ ревѣше за свобода,
За правда, за борба отчаяна съ врага...
Падна и Груевъ тамъ — о трауръ за народа!
Въ гореща кръвь облянъ, заринатъ подъ снѣга.

Поклонъ на твоя гробъ, заритъ подъ снѣговетъ,
Надъ който бури вий и пѣ вълчи вѣй,
Изъ който днесъ възкръсна и вѣчно ще ни свети
Въвъ слава лжезарна геройски образъ твой!

София, 2. I. 1907 г.

Ив. Вазовъ

Заспаха подъ снѣга юнашки сили левски,
Угасна огненъ духъ, замъкна мощна речь.
О Македонио, ти губишъ своя Левски,
Най-вѣрния си синъ, най-силния си мечъ.

Но не! Той живъ е пакъ въ дѣлата си свещени.
Не мре духътъ великъ — плѣть тленна само мре —
И Груевиятъ духъ свѣтлѣй, одушевление
Разнася отъ Пиринъ до Бѣлото море.

И неговиятъ зовъ и мисъль благородна
Ще дигнатъ хиляди герои и борци,
Готови да умратъ зарадъ земята родна
Да грабнатъ лаврови иль тѣрнови вѣнци.

ДАМЯНЪ ГРУЕВЪ

(35 години отъ смъртъта му)

Илинденци се покланятъ предъ великия духъ на апостолитъ, на създателитъ и ржководителитъ на освободителното движение въ Македония. Пожертвували младост и сили, здраве и животъ, тѣ сложиха всичко предъ подножието на о-ечествения олтаръ и издигнаха жертвеникъ, върху който положиха преди всичко своя животъ, и живота на неизбрими чеда на българския народъ — мжже и жени, старци и деца, — чито страдания изпресиха отъ Всевишния чрезвичайното. Му благоволение да дари най-после съ свобода тънешата отъ вѣкове въ робство наша хубава, наша чаровна рай земя, надарена съ всички прелести, съ неизчерпаеми подземни и надземни богатства, съ рѣдко срещани другаде изъ свѣта чаръ и велелепие, — страната населена съ хора, между които и денъ днешенъ живѣе и се среща Св. Климентъ, Св. Наумъ, Св. Кирилъ и Св. Методи.

Ктиторътъ, създателътъ на револ. организация въ Македония днесъ ни е призовалъ на поклонение, и ние се покланяме дѣлбоко предъ величието на неговия духъ, защото Даме — така си го наричаше и нарича народътъ — бѣше само духъ — великъ, свѣтълъ, лжезаренъ — и той духъ Богъ бѣ въплътилъ въ най-приятната, най-хармонично сложената физика, която обайваше, очароваваше и внушаваше респектъ и уважение, страхъ и почитание, любовъ и преданостъ за саможертва.

Обаянието, което Даме си бѣ извоювалъ предъ маситъ, бѣше чудодейно, апостолско. Така, както тичаха подиръ апостолитъ, тѣ се тълпѣха и следъ Даме. Всѣки искаше да го види, всѣки считаше за голѣма честъ да размѣни дума съ него, за всѣкиго щастие би било да ношува той подъ неговия покривъ. И всички му се кланяха, всички

еднакво го почитаха, — не само българи, но и арнаути и турци. И го уважаваха, и се боеха отъ него, и го зачитаха.

Какъ Даме се издигна до недостигнато стъпало на обществената българска лестница? Кой го издигна, кой го създаде?

Миякъ по произходъ, а роденъ въ Смилево, край Битоля — единствено мияшко село всрѣдъ бѣрзити, — още отъ детинство се прониква той съ страданията и мжкитъ, причинявани отъ нескончаемите золуми на арнаутите, които сѫ заставили неговите дѣди — не много отдавна — преди стотина години до тогава — да напуснатъ китна Рѣка, която отъ вѣкове насамъ се оглася отъ мелодичния говоръ на рѣканско — мияци.

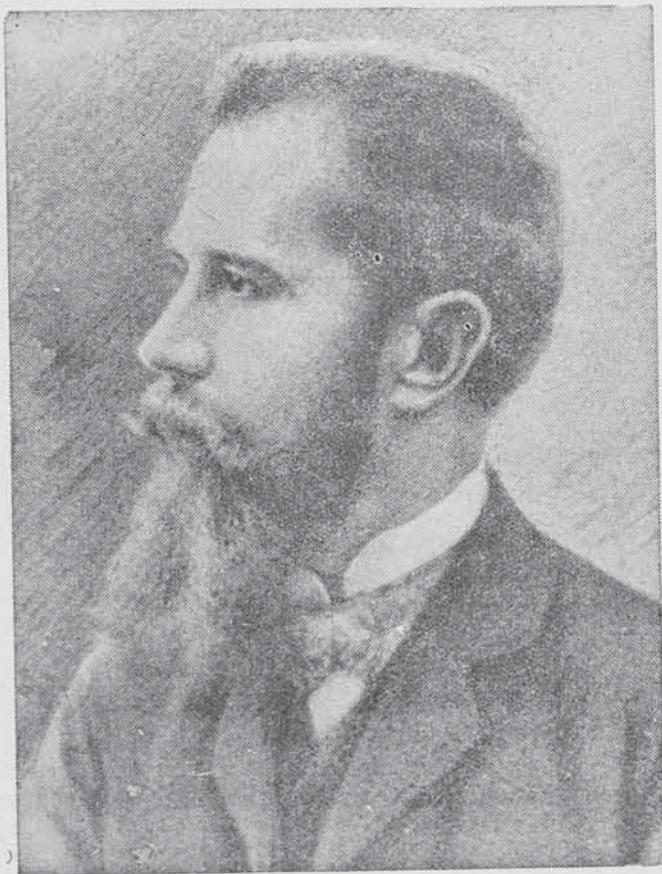
Санъ Стефано заварва Дамето на 7 — 8 годишна възрастъ и общобългарската свобода озарява и неговата пламенна душа, защото Даме още дете е крайно честолюбивъ, болезнено свободолюбивъ, но Берлинскиятъ договоръ осъди Македония и я хвѣрли въ най-черно робство. И се огорчи душата на всѣки останалъ въ робство българинъ, а най-вече на роденитъ, на създаденитъ отъ Бога борци за народна честъ и свобода.

Възстанията въ Разлогъ и Охридско, подвигътъ на Чакревци, Цѣрневци, носенитъ на вѣрлини следъ проявенъ героизъмъ комитски глави — всичко това въздействувѣ и калъ духа на още неврѣстния Даме.

Природно интелигентенъ, надаренъ съ находчивостта и съобразителността, съ чрезвичайното трудолюбие на мияците, Даме печели уважението на учители и ученици, на професори и студенти.

Приятенъ и сладкодуменъ, кротъкъ, милъ —

прелест лъха изъ всѣка пора на миловидното му лице — Dame става срѣдище въ всѣко общество, въ което попада. Студентъ въ шо тукъ открыто висше училище въ София, предъ него се откриватъ великолепни перспективи за славно бѫдеще. Страната, що тукъ освободена, се нуждае отъ хора просвѣтени, отъ ш-фове на учреждения, отъ ржководители на всевъзможни кредитни сдружения, за каквато служба той би билъ най-пригоденъ. Dameта, обаче, нищо не ласкае.

Дамянъ Груевъ

Всрѣдъ пиршествата, които на всѣка стѫпка изъ столицата свободата бѣ разстлала, той се прибира въ своята килия и — монахъ сѫщи — новъ Паисий — промишилява върху мѣрките, които трѣбва да пригърне, за да присади тѣй очароваващата го свобода на княжеството и въ родната си страна Нищо земно него привлича. Записките на Захарий Стояовъ, Л. Каравеловъ, Левски, Бенковски, Хр. Ботевъ — съ тѣхъ лѣга, съ тѣхъ става. Дисертация готови той върху освободителните борби на България и докторската си теза ще защищава не въ професорски наученъ кабинетъ, а предъ общество и народъ, предъ история и свѣтъ.

Калиль духа си подобно на Паисия, въ него израства буенъ огънь, който обхваща цѣлото му сѫщество и се връща въ страдната родна земя и всацѣло се отдава въ свещенодействие.

Нищо материално не го интересува — облекло, храна, обстановка най-скромни — колкото да може да се живѣе, за да работи. И работи безъ спиръ, безъ почивка — цѣли години подредъ. И

какъ нѣжното му тѣло можа да издѣржи толкова много умствени и физически напрежения! Движилъ се изъ революционнѣ райони дни и нощи, тоя създаденъ за кабинетъ животъ ученъ умора не усѣти!

И скоро огънътъ, който бѣ запалилъ въ душата си, огъръ сърдцата и съвеститъ на цѣлия народъ. „Даме, Гоце, Гьорче, Матовъ, Пере — тия все големи хора тръгнаха — що остава за насъ!“ — питаха се всички и нарамиха Християния кръстъ, и го последваха. И пламна цѣлата страна. Буенъ огънъ залѣ гори и долини, села и паланки. Султанътъ се смути — тронътъ му затрепера. Разбръкаха се смѣтките на политически търгаши, и се създаде една епопея неучувана въ историята на човѣчеството по величие и духъ, по дадени жертви и постигнати резултати.

И се възвеличи българскиятъ духъ на македонския бълганинъ, и опредѣли окончателно мястото на Македония. Историческа е ролята, която изигра дѣлото на Dame. Околните страни затриха ржце и пожелаха да използватъ суматохата, която се създаде следъ кръвопролитното възстание. Но Dame, Лозанчевъ, Джеровъ, Сугаревъ, Узуновъ, Чекаларовъ, въобще великиятъ духъ на Македония, е тукъ при нея, и я пази, и въпрѣки всички човѣшки и материални жертви чуждитъ пропаганди бѣха сразени.

Клель се да й служи до гробъ, Dame намѣри своя гробъ при Петлецъ край Русиново, въ Малешевско, на 23. XII. 1906 год. 35 год. отъ тогава. Днесъ цѣла Макед. тръпне въ пламененъ унесь отъ подвига на Dame и на всички негови последователи, които като него положиха своя животъ за спасението на македонския българинъ.

10 год. преди него Хр. Чемковъ и Йорд. Гавазовъ всрѣдъ самия градъ Прилепъ следъ братска цѣлувка сложиха край на живота си само и само да не попаднатъ живи въ ржцетъ на заобиколия ги аскеръ. Тѣхниятъ примѣръ бѣ последванъ отъ учителитъ войводи Мет. Патчевъ въ Кадино-село съ 12 четници, Хр. Узуновъ въ с. Церъ съ 7 души, Пар. Цвѣтковъ въ с. Могила съ 16 души възстаници, които следъ като бѣха изстреляли всичките си патрони противъ врага, оставили бѣха по 1 патронъ за себе си и — единъ други братски се прегърнаха, легнаха и лека нощъ на вѣки си казаха до II та трѣба. Мише Развигоровъ съ 3-та си вѣрни другари изгорѣха въ кѫщата, която бѣха обѣрнали на крепость всрѣдъ гр. Щипъ.

Епопеята на „Ножа“! Следъ подвига на Леонидъ при Термопилите съ 300 тѣхъ спартанци, подобно събитие не е отбелязано никъде другаде въ историята. На „Ножа“ се застреляха единъ други 52 храбреци и заставиха обсадили ги Енверъ паша да колѣничи предъ тѣхния подвигъ и да посочи примѣра имъ за назидание на своите воиници. А безумната смѣлостъ на „Гемиджии“, които тѣкмо преди Илинденското възстание всрѣдъ Солунъ вдигнаха въ въздуха Банкъ де Салоникъ, потопиха парахода „Гладалкивиръ“, унищожиха газовото освѣтление на града и прѣснаха тѣлата си върху саморжично запалена клада отъ бомби — и удивиха цѣлия свѣтъ.

Въ Костурско, Леринско, Кичевско, Охридско не остана село, което длѣ не се е покрило съ слава. Нѣма чука, на която байракъ да

(Следва на стр. 11)

ОТЧЕТЪ

на Ржководното тѣло на Илинденската Организация предъ г. г. делегатите на XII редовенъ конгресъ за 1941 година.

Господа делегати, за пръвъ пътъ следъ три години ни се отдава възможност да се отчетемъ предъ Васъ за положението на Организацията ни.

Презъ 1941 година Организацията се управляше отъ сѫщото Ржководно тѣло както презъ 1940 година, а именно — отъ Л. Томовъ, председателъ, Христо Танушевъ, подпредседателъ, А. Е. Кецкаровъ, касиеръ, Василь Трифоновъ, секретаръ и членове: Димитъръ Лазаровъ, Тома Кърчовъ и Лазарь Гошевъ. Последниятъ отъ м. Августъ е въ Битоля. Контролната комисия остана сѫщата: г. г Иванъ Лъмчевъ, Аристидъ Дамяновъ и Траянъ Коновъ отъ Плѣвенъ. Тя изпълняваше своята роля въ този съставъ до 18. X. 1941 г., когато Аристидъ Дамяновъ се помина. Следъ смъртта на нашия другаръ останаха двамата да изпълняватъ контролата на Организацията.

Въ този съставъ Ржководното тѣло презъ изтеклата година ржководи нашата мила и скъпая Организация, въ чиито редове се числятъ останалиятъ живи борци за свободата на Македония. Преживѣли героични времена, придвижени съ голѣми страдания и тежки изпитания, тѣ и сега живѣятъ при голѣма оскѫдница, но съ пълна вѣра за по свѣтло бѫдеще на своята родина и за себе си. Въ всѣко време и всѣкога, както въ миналото така и сега, Ржководното тѣло безспорѣ се грижеше да бѫде полезно.

Презъ отчетната година Ржководното тѣло работи при съвсемъ други условия отколкото въ миналото. То изпълняваше своя дѣлъгъ всѣкога на време и съ пълень идеализъмъ, съ една — единствена мисъль, какъ да подкрепи своите изнемогващи другари, и какъ да засили културно — просвѣтния напредъкъ на родината. Презъ изтеклата 1941 година Ржководното тѣло е имало всичко 20 редовни заседания и всички въпроси сѫ се разрешавали при пълно разбирателство и съгласие. Общи събрания на Софийското дружество имахме само едно и три на групи, съ цель да се уведомятъ членовете за дейността на Ржководното тѣло. Всички по-важни решения Ржководното тѣло редовно е съобщавало съ писма и окрѣжни. Издадени сѫ 12 окрѣжни.

Канцеларията ни презъ 1941 година се помѣщаваше на ул. Пиротска № 5, въ макед.-домъ. Тя разполага съ три малки стаи и единъ салонъ за събрания. Въ салона се помѣщава още библиотеката и коститъ на Гоце Дѣлчевъ. Наемътъ на канцеларията е 1000 лв. месечно, уговоренъ още при отпускането заема на Македонския Наученъ Институтъ. Помѣщението е сгодно; въ салона Ржководното тѣло дава приемъ на братствата, на македонските женски дружби и на други родолюбиви организации за да ги улесни — безъ наемъ — да правятъ своите събрания. Канцеларията ни се обслужваше отъ четири лица, на които се плаща всичко месечно 3550 лв. Другата работа на Организацията се извѣршваше безплатно отъ Ржководното тѣло. Презъ годината сѫ постъпили 502 вх. писма и сѫ изпратени 1275 писма; експедирани сѫ 13,500

пратки, главно отъ „Илюстрация Илинденъ“, „Илинденски Листъ“, календара „Илинденъ“, „Освободителните борби на Македония“ отъ Христо Силяновъ, брошурата „Даме Груевъ“ и други книги съ родолюбиво съдѣржание. Организацията ни още се обслужваше отъ единъ инкасаторъ за София и провинцията.

Дружества и членове.

И тази година неможемъ да дадемъ точни изчерпателни сведения за дейността на дружествата и за движението на членовете, защото малко отъ тѣхъ се съобразиха съ чл. чл. 21 и 22 отъ устава.

Образуваха се нови дружества както следва: Скопско, Кумановско, Велешко, Прилепско, Крушевско, Битолско, Ресенско, Охридско, Кавадарско, Гевелийско, Струмишко, Штипско, Св. Николско, Кочанско, Царево-селско, Беровско, Пехчевско и Цапарско — въ Македония и въ Добруджа-Добричко — всичко 19 нови друж. Тѣ всички проявиха по-усилена дейност и Ржководното тѣло вѣрва, че за въ бѫдеще съ по голѣмъ жаръ ще работятъ, за да прибератъ всички илинденци въ редовете на организацията. До сега сѫ записани 717 нови членове въ тия дружества. Въ старите предѣли на царството имаме 550 членове, та всичко организацията ни брои 1267 членове. Проявили сѫ по-голѣма дейност отъ старите др-ва и сѫ отчетени: Софийското, Варненското, Пловдивското, Ст. Загорското, Русенското и Сливенското; останалите по една или друга причина не сѫ проявили особена дейност, а нѣкои съвсемъ слабо проявяватъ животъ. Отдѣлни лица почти въ всички по-голѣми селища бѣха на услугите на организацията, като разпродаваха календара, Илинденски листъ, Илюстрацията и други наши издания. И презъ отчетната година много наши другари отъ провинцията се отзоваха на окрѣжните и изпращаха сведения, спомени, портрети и др. изъ революционните борби на македонските бѫлгари. Тѣзи материали, преработени, намиратъ място въ страниците на „Илюстрация Илинденъ“, и представляватъ цененъ материалъ за историята на македонските освободителни борби.

Организационната дейност на ржководното тѣло се извѣршваше при по-благоприятни условия. Въ началото и презъ цѣлата година съ редъ окрѣжни то подканваше дружествата да проявятъ по-усилена дейност. Въ това отношение имаме голѣмъ напредъкъ въ новообразуваните дружества въ Македония. Въ Тракия и източна Македония селищата не сѫ още посетени, затова и нѣмаме тамъ др-ва.

Както е известно, нашата Организация е културно-просвѣтна, родолюбива и благотворителна и като такава тя се стреми съ легални срѣдства да постигне своята цель, да се грижи за улеснение поминъка и живота на илинденци, да бѫде полезна на Родината и за нейното преуспѣване и пълно обединение къмъ Майката-Отечество. За подобреене на тежкото материално положение на илинденци, Ржков. тѣло приготви обширни изложenia до всички фактори, отъ които зависи разрешението на тѣзи въпроси — изложения подъ №

278 отъ 25. IV. 941 г. и № 965 отъ 16. XII. 941 г. Освенъ писменно, делегация отъ четирица души — председателя Л. Томовъ, редактора К. Христовъ, предс. на контр. комисия Ив. Лъмчевъ и предс. на Илинд. д-ство въ Скопие — се яви предъ г. м-ритъ и нар. представители, и изложи тежкото положение на останалите живи ветерани отъ Илинденската епопея. Действува се да бждатъ признати за поборници-опълченци и илинденци. Също така делегацията се застъпи да бждатъ озелени илинденци, чието семайно положение позволява да се занимаватъ съ земедѣлие. Делегацията поиска да се дадатъ на илинденските дружества въ Македония безстопанствени кжши за канцеларии, за да служатъ за музеи, въ които да се прибератъ останалите предмети, като, напр. оръжие, архиви, дрехи и пр., запазени отъ героичните борби за освобождението на Родината ни.

Наредъ съ горното, тя се застъпи още и за настаняването на бѣжанците въ родните имъ места и поиска облекчение по задълженията имъ къмъ държавата. Отъ всѣкажде се дадоха обещания, че ще се направи потрѣбното и фактически се удовлетвори голѣма част отъ исканията ни. Надѣваме се, че ще постигнемъ и другите ни искания въ крѣга на възможното.

Ржководното тѣло винаги е било на услугите и на други наши съотечественици за настаняване на работа и много такива бидоха удовлетворени. Винаги Ржков. тѣло е било въ подкрепа на бедни и болни наши другари да бждатъ прегледани безплатно, или настанени въ болница.

Ржководното тѣло не пропускаше случая да се занимае съ неосвободените още наши краища. Съ редъ изложения предъ надлежните фактори то излагаше тежкото положение на нашите братя тамъ и желанието имъ да бждатъ присъединени къмъ майката отечество. За тая цѣль Ржководното тѣло опълномощи председателя Л. Томовъ да взима редовно участие въ общи събрания съ председателите на съюза на братствата, на Македонския Наученъ институтъ, на македоно-одр. опълчение и на съюза на Македонските женски дружби — задружно да обмислятъ всички мѣроприятия относно главния въпросъ — благото на родината ни. За тая цѣль се приготвиха изложения до всички фактори тукъ и въ чужбина за освѣтление на нашите неразрешени още въпроси. Организацията ни е била въ контактъ и съ всички родолюбиви организации въ страната: взимала е участие съ свои представители въ общи заседания, за да се обмислятъ и да се предприематъ мѣрки въ защита на общо-българските въпроси. Презъ отчетната година председателътъ ни обиколи следните градове въ Македония: Скопие, Велесъ, Прилепъ, Крушово, Битоля, Ресенъ, Охридъ, Кавадарци, Гевгели, Струмица, Щипъ, Кочани, Св. Николе, Куманово и на всѣкажде е говорилъ върху участието на Македонските българи въ борбите за освобождение и обединение на българския народъ. Събранията ставаха или само отъ илинденци, или общо граждани, като завършваха съ основаването на илинденски дружества. Особено благотворно се изрази посещението на представители на Илинденската Организация презъ Илинденските тѣржества въ почти цѣла Македония. Илинденци бѣха посрещнати масово отъ освободените ни братя и бѣ отадена подходяща почтъ къмъ дѣлото на падналите наши

другари и на живите такива борци.

Останалата организационна дейност на Ржководното тѣло се състоеше върху обикновената текуща работа, — грижи за събиране суми отъ разни дължници, даване редовно писмени и устни нареджания, отговори на запитвания и заявления.

Културно-просвѣтната дейност

на р. т. презъ изтеклата година бѣ ограничена въ рамките на възможното, поради оскъдните ни материални срѣдства.

Продължи се издаванието на сп. „Илюстрация „Илинденъ“ като се издадоха 10 книжки — отъ книга 1 (12) до 1 (130), съ отдѣлна брошура за „Даме Груевъ“. Списанието запази своя духъ на архивъ на македонските освободителни борби. Редакционниятъ комитетъ се състоеше отъ Л. Томовъ, Хр. Танушевъ и В. Трифоновъ. Редакторъ на списанието и за изтеклата година остана г. Кирилъ Христовъ, въпрѣки настояването му да биде освободенъ отъ този му дѣлъ. Р. комитетъ е работилъ и презъ отчетната год. при много трудни условия.

Грижитъ ни за подобреие на списанието и по-голѣмото му разпространение сѫ били постоянни.

Поканиха се писмено и устно видни наши общественици, писатели и журналисти да сътрудничатъ въ списанието. Мнозина се отзоваха на тази ни покана. Винаги сме разполагали съ спомени отъ разни лица за епичните борби на македонските българи за своето освобождение.

Съ писма и съ позиви помолиха се наши съотечественици и други родолюбиви хора да се запишатъ и станатъ абонати на списанието, но за голѣма скрѣбъ малцина се отзоваха на нашата покана.

Надѣваме се д-вата въ Македония да развиятъ по голѣма дейност въ това отношение — да се запишатъ повече абонати, за да се стабилизира списанието ни.

„Илинденъ“, макаръ и архивъ на миналото, дава хубави изгледи изъ нашата родина, сведения изъ миналото, за учебното дѣло, съвременни сведения и статии върху положението. Имахме одобрения и наследчения отъ много страни за доброволно списване на илюстрацията при все това, обаче, ние не мислимъ, че сме постигнали пълно съвършенство. Като се имать предвидъ редъ мѫжнотии, ограничения и т. н. списанието ни все пакъ постига своята голѣма цѣль — да служи за факелъ, освѣтявашъ историческото минало на нашите борби.

Календарь Илинденъ презъ отчетната 1941 г. се краси съ ликовете на щаба на Илинденското възстание, а за 1942 г. — съ ликовете на войводите Лука Ивановъ, В. Чекаларовъ и Йорд. Пиперката. Календарътъ се отпечати въ 30,000 броя, които се пръснаха на всѣкажде изъ България.

По случай освобождението на Македония и патронния президентъ „Илинденъ“ издаде се Илинденски листъ въ 20000 екземпляра. Въ списването на листа взеха участие наши видни общественици и писатели, за което имъ изказваме благодарност.

Томъ II. отъ „Освободителните борби на Македония“ отъ Хр. Силяновъ още не е отпечатанъ, въпрѣки многократните ни постъпки предъ надлежните власти, да ни се укаже съдействие за отпечатването му.

Патронниятъ ни празникъ Илинденъ се от-

празнува презъ изтеклата година съ подобаща тържественост на всъкажде, а най-вече въ Македония. При участието на наши представители, които бъха улеснени съ бесплатно пътуване, въ присъствието на мъстните власти и при спонтанното стечание на мъстното население се отдава почит и възхвала къмъ падналите борци и къмъ останалите живи дейци.

Въ София се отслужи панихида въ черквата Св. Неделя при стечание на много народъ и представители на официалните власти и на родолюбивите организации. Ръковод. тъло изказва най-голяма благодарност на всички, които му указаха съдействие, както и на всички присъствующи.

На 14 XII се отслужи панихида за Ив. Гарвановъ а на 21. XII. за Д. Груевъ по случай 35 год. отъ смъртта му, въ черквата св. Неделя въ присъствието на много народъ. Уредени бъха панихиди и въ цѣла България.

Презъ изтеклата година се даде въ София отъ любителите въ Своб. театъръ пиесата „Камбаните на Св. Климентъ“. Повече утра и вечеринки не се уредиха по понятни причини.

■ Покойници ■

Презъ отчетната 1941 г. изгубихме 12 другари илинденци. Ръководното тъло е взимало участие въ погребението на тѣзи наши хора и е издавало некрологи. Домашните участувачи въ посмъртната каса навреме съ получили помощъ.

Поминаха се:

1. Теохаръ Михайловъ отъ Крушово.
2. Свещеникъ Димо Трайковъ отъ с. Смърдешъ Костурско, починалъ на 31. I. 941. г.
3. Ив. Стефановъ Чековъ отъ с. Екши-Су, Леринско, на 5. IV. 1941 г.
4. Стоянъ Филиповъ Петровъ с. Горно Дреновени, Костурско, на 18. VII 941 г.
5. Василь Драгневъ отъ с. Ябланица (Тетевенско) на 10. VII. 941 г.
6. Христо Анастасовъ Ивановъ отъ с. Истевникъ — Царево-елко — на 11. VIII 941 г.
7. Султана Константина Сарафова отъ гр. Кукушъ — на 6. VII.
8. Аристидъ Дамяновъ, членъ отъ Контр. комисия, род. въ с. Черешница (Костурско) — на 18 X. 941 г.
9. Христо Ангеловъ отъ гр. Охридъ — на 11. IX. 941 г.
10. Стефанъ Найденовъ Рабевъ отъ с. Церъ (Демиръ-Хисарско) — на 12 XII. 941 г.
11. Гаврилъ Босилковъ отъ с. Янковецъ (Ресенско).
12. Ик номъ Григоръ п. Димитровъ отъ Кавадарци — 21 XII 941 г.

Да почегемъ паметта на починалията наши другари съ ставане на крака и да кажемъ „Богъ да ги пости и вѣчна имъ паметъ!“

Финансовата дейност

Ръководното тъло презъ изтеклата година се проявил главно въ грижи за увеличение на приходите и въ икономии, до колкото бѣ възможно, безъ да се накърни дейността на организацията. Положението на приходите и разходите на организацията се вижда най-добре отъ приложената таблица въ края на отчета.

И тази година ни се предписа отъ държавния надзоръ върху осигурителните дружества да нагодимъ правилника съгласно исканията на закона Ръководното т. внася този въпросъ въ днев-

ния редъ и ви предлага да се занимаете съ него и се вземе окончателно решение.

Въ благотворителния фондъ съ постъпили суми отъ разни дарители всичко 4,701 лв.

На дарителите изказваме сърдечна благодарност.

Благотворителност

По бюджета бъха предвидени	69,000 лв.
Изразходвани съ	33,000 лв.

Мизерно е положението на много отъ наши другари, за това употребихме голъми усилия да облекчимъ, колкото е възможно, страданията имъ.

И презъ тази година Ръководното тъло подари книги отъ своите издания на читалища, библиотеки, организации и частни лица.

Отъ „Освобод. борби на Македония“ подарили съ 468 екз., отъ „Стари и нови писатели за Македония“ отъ Хр. Коцевъ — 40 екз., отъ Илюстрация „Илинден“ 40 екз. и много календари, брошури и др.

Библиотеката ни въ края на 1940 год. броеше 546 названия съ 1550 екз., а въ края на 1941 год. — 1650 екз. Книгите се раздаватъ на читатели срещу разписки. На складъ отъ „Освобод. борби на Македония“ оставатъ 2,600 екз.

Отношенията ни къмъ всички родолюбиви организации съ били най-коректни. Съ македонските легални организации винаги сме били въ най-близки отношения. Председателите на петте организации продължиха и презъ 1941 г. да работятъ задружно, да обмислятъ и разрешаватъ всички належащи въпроси относно напредъка на Македония и цѣлокупната ни родина. Нашите представители г. г. Томовъ и А. Кецкаровъ редовно съ посещавали общите заседания на съюза „От. Паисий“, дето организацията ни колективно членува.

Въ комитета за издигане паметникъ на бележития воинъ Б. Дранговъ, нашъ представител е предс. г. Л. Томовъ, който присъствува на годишната панихида, отслужена въ Скопие, дето говори надъ гроба на Дрангова.

Г-да делегати,

Това е отчетътъ на Ръководното тъло за 1941 год. При времената, що преживяваме, това можахме да направимъ. Вашъ дѣлъгъ е да се произнесете и да дадете справедлива и обективна преценка на всичко, което сме извършили, както и да начертаете пътя за бѫдещата дейност на новото ръководно тъло въ полза на Организацията и Родината ни.

Отъ името на Ръководното тъло пожелавамъ на всички другари-илинденци, пръснати изъ цѣлия свѣтъ, здраве и мощь, за да дочакатъ по-свѣтли дни и щастливи бѫднини на Родината.

Да бѫде вѣчна и свободата на Македония.

Да живѣе и крепне въ щастие и напредъкъ българския народъ и цѣлокупното ни отечество подъ мѣдрото ръководство на любимия ни вождъ Негово Величество Царь Борисъ III, нашиятъ любими царь.

Председатель: Л. Томовъ

Подпредседатель: Хр. Танушевъ

Касиеръ: Ал. Кецкаровъ

Секретарь: В. Трифоновъ

Членове: | Дим. Лазаровъ

Т. Кърчевъ

Лаз. Гошевъ

ПОЛОЖЕ
на сметките на Илинденската орга

ДА ДАВА

№ по редъ	Наименование на сметките	Презъ 1941 г.	Остатъкъ отъ 1940 год.	ВСИЧКО
1	I. Бюджетни Общи разходи за: а) Благотворителност 33.650 б) Наемъ 12.000 в) Канцеларски 7.137 г) Отопление, освѣтление, чистота 5.587 д) Служебни разноски 1.200 е) Праздненства, некролози, афиши 4.037 ж) 30,000 календари 1942 год. 65.399 з. Непредвидени 3.851 и) Илинденски листъ 1941 г. 22.741 к) Членство въ съюзъ 170 л) Брошури 2,500	158.272	33.975	192.247
2	Списанието Илюстрация Илинденъ (9 книги)	84.635	—	84.635
3	Складъ I томъ „Освоб. борби на Македония“ и др.	—	173.254	173.254
4	Длъжници II томъ „Освоб. борби на Македония“ и др.	—	84.758	84.758
	II. ФОНДОВЕ			
1	Благотв. посмъртна каса	66.271	—	66.271
2.	Ф. „Благотворителност“	—	—	—
3.	Ф. „Братска могила“	—	—	—
	III. ПОКЪЖНИНА			
	IV. ТЕКУЩИ СМЕТКИ			
1.	Макед. коопер. банка и дѣлове	22.128	175.368	197.496
2.	Макед. наученъ институтъ	30.128	554.135	584.263
3.	Пощенска чекова сметка	32.023	5.309	37.332
4.	Пощенска спестовна каса	8.000	34.283	42.283
5.	Македонска народна банка	265	5.680	5.945
	V. КАПИТАЛЪ	—	—	—
	Всичко . . .	401.722	1.121.085	1.522.807
	VI. КАСА	401.891	214	402.105
	Всичко . . .	803.613	1.121.299	1.924.912

Ръководно тѣло на Илинденската организация:

Председателъ: Лазаръ Томовъ
 Подпредседателъ: Христо Танушевъ
 Касиеръ-Счетоводителъ: Антонъ Кецкаровъ
 Секретарь: Василь Трифоновъ

Съветници: { 1. Димитъръ Лазаровъ
 2. Лазаръ Гошевъ
 3. Тома Кърчовъ

НИЕТО

низация къмъ 31 декемврий 1941 год.

ДА ЗЕМА

№ по редъ	Наименование на сметките	Презъ 1941 г.	Остатъкъ отъ 1940 г.	ВСИЧКО	Годишенъ балансъ	
					Активъ	Пасивъ
1.	I. БЮДЖЕТНИ					
	Общи приходи отъ:					
a)	Членски внось — София 5.650					
	" " — провинц. 1.780	7 430				
b)	Именни дни	2.336				
c)	Помощи, удостовърения	100				
d)	Календари 1941 г.	41 024				
	" 1942 г.	19.312	60.336			
e)	Илинденски листъ	25.203				
	Разни брошури.	2.537				
		97.942	—	97.942	94.305	
2.	Списанието					
	Абонаментъ, реклами, експедиция и др. . .	71.645	—	71.645	12.990	
3.	Складъ					
	I томъ „Освоб. борба на Македония“ и др.	21 368	—	21 368	151.886	
4.	Дълъжници					
		527	—	527	84.231	
	II. ФОНДОВЕ					
1.	Благотв. посм. каса (лихви, 10 лв. вноски)	33.780	723.933	757.713	691.442	
2.	Ф. „Благотворителност“ (лихви, дарения)	12.701	121.906	134.607	134.607	
3.	Ф. „Братска могила“ (лихви)	4.407	38 268	42.675	42.675	
	III. ПОКЪЖЩНИНА	—	—	—	54.323	
	IV. ТЕКУЩИ СМЕТКИ					
1.	Макед. коопер. банка и дългове	97.500	—	97.500	99.996	
2.	Македонски наученъ институтъ	31.000	—	31.000	553.263	
3.	Пощенска чекова сметка	31.021	—	31.021	6.311	
4.	Пощенска спестовна каса	—	—	—	42.283	
5.	Македонска народна банка	—	—	—	5.945	
	V. КАПИТАЛЪ	—	237.192	237.192	237.192	
	Всичко . . .	401.891	1.121.299	1.523.190	1 105.533	1 105.916
	VI. КАСА	401.722	—	401.722	383	—
	Всичко . . .	803.613	1.121.299	1.924.912	1.105.916	1.105.916

Контроленъ съветъ:

Председателъ: Иванъ Лъомчевъ

Членъ: Траянъ Коновъ

ХРИСТО АНГЕЛОВЪ

Родителите на Христо Ангеловъ същи били родени във с. Селце, дебърско. Това село е родното място на Арсени Йовковъ и Войданъ Чернодрински — (авторъ на „Макед. кървава сватба“) и на други заслужили на народа ни.

Родителите на Христо Ангеловъ не могли да се задържат във родното си село, както мнозина от Селце и тъй — за по-добъръ поминъкъ — се преселили във Охридъ, дето въ 1865 г. се е родил Христо. Въ Охридъ той е изкаралъ детинството и е завършилъ първоначалното си образование.

Христо Ангеловъ

Още отъ дете Христо е проявявалъ голъма любознателност, честност, трудолюбие, предприемчивост, самостоятелност и смѣлостъ, — качества, които му дали възможност да се издигне и отличи много повече и по-всестранно отъ неговите другари и връстници. Тъкмо е било за него въ Охридъ и недостатъчно му се е виждало занятието на родителите му — хлѣбарството. Нѣмайки срѣдства да продължи образоването си, той пощелалъ да се посвети на занаятъ и на търговия и за това заминалъ за Битоля да изучи свѣщарство, което е било много развито въ тоя градъ. Бързо и превъзходно изучилъ този занаятъ и всѣки отъ свѣщарите го канилъ за съдружникъ Христо имъ отказалъ — тъкмо също мнозина, а районътъ малъкъ — и решилъ да открие свѣщоливница въ Леринско, кѫдето не е имало свѣщари, и се установява въ съдружие съ единъ отъ жителите на селото въ с. Екшису — кръстопожът между Леринъ, Костуръ, Кайляри и Воденъ.

По всички споменати градове и въ по-голъмъ села на тѣхните окolии дюкяните въведоха свѣщарски отдѣлъ и Христо остана известенъ и любимъ на много първи хора по тия места: той спечели голъмо довѣрие, като честенъ и развитъ младежъ и разви търговия и обществено-народна дейност. Отъ 1891 до 1901 г. Хр. Анг. се издигна до най-високото стъпало като деецъ въ църковно-учил. и освободителното дѣло.

По събуденитѣ българи отъ тия места не се обичаха и нѣмаха довѣрие по между си, но всѣки по-отдѣлно обичаше Христо и му се довѣряваше.

За това нѣма село въ тая областъ, което да се е борѣло противъ грѣцкото духовно иго, въ което Христо да не е взималъ живо и целесъобразно участие. Наравно съ богатите хора той е жертвувалъ за съграждане на черкви и училища, наравно съ всички общественици е билъ преследванъ и гоненъ отъ турци и гъркомани, но предъ нищо не се е спиралъ.

Когато се основа освободителното движение, той взе живо участие и като съветникъ, и като агитаторъ, и като връзка най-напредъ въ Върбени и по-после въ Суровичево и като посрѣдникъ между доставчиците на оржии за Леринско, Кайлярско и Битолско и като разпределителъ на оржието. Вкупомъ той е заплащалъ оржието и въ последствие му също се връщали сумите.

Бидейки развитъ, той бѣше усвоилъ грѣцки, турски и албански езици и бѣше посрѣдникъ между българското население и власть имеющите — грѣци и албанци на турска служба. Умѣеше да се постави предъ последните и хемъ държеше връзки съ тѣхъ, хемъ използваващие намѣренията имъ, та предотвратяващие отъ опасностъ наклеветени революционери.

Животътъ на Христо Ангеловъ — дѣлъгъ, сложенъ и много разнообразенъ, се дѣли на две главни части: 1) Въ първата част на живота си той бѣше здравъ, бодъръ, охоленъ материално — доволенъ отъ всичко — отъ имотъ и пари, въ борба и заслуги къмъ частни лица и къмъ общено-народните идеали, макаръ обезпокояванъ, където ветенъ, гоненъ, затварянъ и заточванъ отъ едно място на друго. 2) Много мѣжи, изневѣри на близки и познати, нѣмотия, тѣлесна слабостъ и болестъ, тѣлесни и душевни терзания изпита той въ втората част на живота, следъ като биде изгоненъ отъ сърбите и се установи въ свободна България, дето се отеки съществуванието му и предизвика преждевременно смъртта му.

Както също неописуеми неговите дѣла презъ първата половина отъ неговия животъ, както също всестранни неговите заслуги къмъ българския народъ, така също също неизразими неговите тѣлесни и душевни мѣчения презъ втората половина отъ живота му. Той почина отъ тежки оскърблени на близки и далечни и въ крайна мизерия въ частния животъ, който се сподѣляше само отъ старата му съпруга. Той предаде Богу духъ на 12 ноември т. г.

Нека изложа накратко заслугите на Хр. Ангеловъ къмъ народа ни, за които той получи следните документи:

а) Отъ Леринското благ. братство, отъ 21. X. 1933 г., за заслугите му по църковно-училищното и обществено дѣло въ леринско

б) отъ главния учител въ гр. Леринъ и околните инспекторъ — сега свещеникъ Икономъ Григорий Димитровъ, въ което се излагатъ борбите му срещу грѣцката патриаршия и жертвите му по тая борба. Този документъ е завѣренъ отъ Св. Синодъ № 6266 отъ 31/X 1933 год.

в) отъ горските началници на Охридския революционен комитет, че следъ като избѣгалъ отъ охридския затворъ на 19 май 1903 г. взелъ е живо учас-

стие въ голѣми сражения презъ Илинденското възстаніе и въ време на самото възстаніе че устроилъ и завеждалъ болница (горска подвижна) за болни и ранени възстаници.

г) от г-нъ Антонъ Кецкаровъ, директоръ на Бит. смѣсена прогимназия и членъ на реквизионната комисия въ 1916 година, че Хр. Ангеловъ е събиралъ и откривалъ голѣми количества храни за българската войска, безъ да използва 10% отъ стойността на храните, както всички други. Свидетелството е завѣreno отъ Илинденската организация.

д) отъ Биг. окръженъ войвода — Миланъ Матовъ — завѣreno отъ Стружкото благотв. братство, че презъ 1896 г. Хр. Аng. на свой рискъ и на своя сметка е доставилъ циклостиль, за отпечатване всички комитетски документи и в-къ „Пелистеръ“, и че е създадъ връзки между главните революционери и итал. офицери (во главе полковникъ Лиди), които допринесли голѣми заслуги на революционното дѣло.

е) отъ Видинския сѫдия — Йорданъ Наумовъ — запасенъ подпоручикъ — завѣрѣнъ отъ запас-ното офицерство въ Видинъ на 20. VI. 1933 г. — че Хр. Анг. презъ 1916 год. му е помогналь да събере и въоржжи 30 млади българи, които да служатъ за предходници и разузнавачи задъ фрон-та, и самъ Христо на свои разносчи е въоржилъ 7 души за сѫщата цель.

ж) отъ затворника въ Битоля — Христо Георгиевъ отъ с. Смърдешъ, костурско, че Хр. Анг. който също е бил въ Битолския затворъ заедно съ 200 души политически затворници българи и много турци, вулгарни престъпници, узналъ за намърението на турцитъ да убиятъ всички български затворници и посрещдствомъ приятели известиъ на руския и нѣмския консули, които заедно съ валията предотвратили тая затворническа трагедия.

гедия. Това удостовърение е завърено отъ Илинд. организация и е подадено въ канцеларията на Народното събрание на 22/II 1941 г.

3) отъ Соф. Голъма община, че презъ 1932 год. изпълнявалъ честно и безкористно касиерска служба при нея и е уволненъ по старостъ.

и) удостовърения за благодарность и за заслуги отъ Охридското братство и отъ Илинденската организация.

Тъзи документи, уважаваниятъ отъ всички Хр. Ангеловъ представи въ Народното събрание, което му отпусна хиляда лева месечно народна пенсия, която възвеличи душата на добрия българинъ, но не му даде възможность да закрепи изгубени сили, та дъ поживѣе още нѣкоя година да се порадва на плодовете добити чрезъ усилията на цѣлия български народъ.

За да се каже всичко за живота и дейността на Христо Ангеловъ и за голѣмитѣ му заслуги къмъ народа ни, трѣбаше още много факти да се изброятъ и по-голѣми похвали за него да се цвѣтно изразятъ; но азъ се постарахъ, колкото е възможно по-кратко да се изкажа защото той бѣше пословично скроменъ и не обичаше възхвали за дѣлата и заслугите му.

Читателите сами нека му отадатъ честь и похвала, каквато заслужава, и нека молимъ Бога да наспори такива българи по произходъ отъ село, съ сбразование основно, безъ никакви претенции, да се трудятъ и жертвуваатъ за народно добруване, колкото него.

Богъ да го прости, вѣчна му паметъ! Богъ да се смили и върху всички близки заради пре-грѣшенията имъ къмъ него.

Единъ стъ почитателитъ паметта на Христо Ангеловъ:

Сребренъ п. Петровъ

ДАМЯНЪ ГРУЕВЪ

35 години отъ смъртъта му)

(Продължение отъ стр. 4)

не се е развѣвалъ, нѣма бука подъ която витязъ да не се е подслонявалъ. Борбата продѣлжи цѣль половинъ вѣкъ — не остана семейство, което да не е дало изъ своята срѣда скжпа своя жертва.

35 год. отъ тогава. Страната се разори — има села, които по нѣколько пъти сѫ изгаряли: Смилево, Смърдешъ, Прекопана и колко други! Какъ не се намѣри нѣкой да охули постѣжката на смѣлите водачи, които броеха между себе си почти първенци отъ свѣтската и духовна срѣда. Обща почить се отправи къмъ прѣсния гробъ на Даме. И униние не обхвана никоя срѣда. Напротивъ, борбата продължи и продължава и до днесъ и ние илинденици въ нашите душевни съзерцания виждаме днесъ светите Климент и Наума, светите братя равноапостоли какъ представлять предъ Великия Престоль нашите светители герои — всички, колѣничили предъ Всевишния, отправяватъ Му горещи благодарности за чрезвичайното блаженство, съ което ги удостои.

Лжезарнитъ имъ чела херувими и серафими
увѣнчавать съ ореолъ и лаври, а отъ лицата имъ

струи сияние, което освъщява нашите души и ни подканва да паднемъ на колене, и да отправимъ молитви топли, молитви сърдечни — да не угасва огъня имъ въ нашите души, да огръбва той сърдцата на всички български поколения и да ги напътства въ трудъ посветенъ на българското величие и мощь.

Велий еси, Господи, чудна дѣла Твоя!

Страданията на македонската майка бѣха неистови, Христосови, но за туй пъкъ радостъта на чадата ѝ отъ озарилата ги свобода е равна на радостъта, която светитѣ апостоли сѫ изпитали следъ възкресението на Иисуса Христа!

И днѣсь илindenци вѣче могать да кажать:
„Нинѣ отпушающи раба Твоего, Владико, по гла-
голу Твоему съ миромъ, якоже видѣста очи мои
спасение рода болгарскаго“.

Да пребъдат във вѣковѣтъ славата на Даме и на плеадата негови последователи!

Вѣчна да бѫде тѣхната паметъ!

K, Xp, Cob.

ИЛИНДЕНЪ ВЪ ОХРИДЪ

Който не е изживѣлъ мѫжителната раздѣла отъ родина, бащинъ домъ и близки, и който не е вкусилъ горчевината на изгнаничеството и не познава острата болка на носталгията, той никога не ще разбере що значи завръщане въ роденъ край. А онзи, който е ималъ щастietо да бѫде свидетелъ на покъртителните сцени, при заминаването на илинденци отъ София, тѣхното пѫтуване и посрещането имъ въ македонските градове и села, е почувствуvalъ дълбочината и величието на онова свѣщено чувство, което се казва любовь къмъ родината.

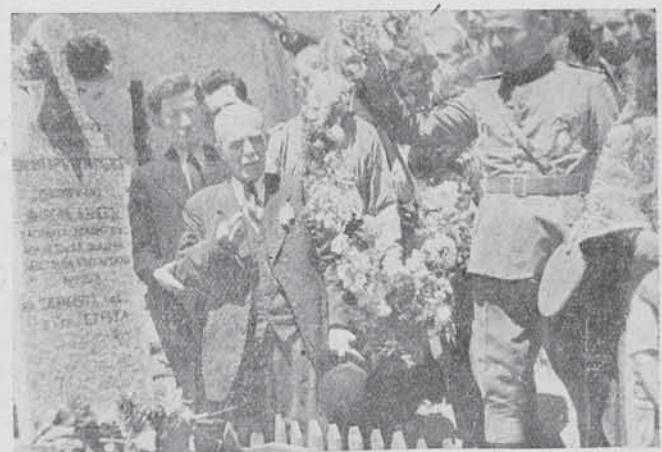

А. Е. Кецкаровъ говори за подвига на освободения българинъ за свободата на Македония

Софийската гара е посрещала и изпращала не веднажъ и скжпи и знатни личности, нонейните перонъ никога не е билъ овладѣванъ отъ тѣй стихиенъ и мощнъ възторгъ, както въ онай лѣтна привечеръ, когато илинденци заминаваха за Македония, изпращани отъ многохилядно множество. И все пакъ, намъ е трудно да разберемъ напълно, какво бушуваше въ умотвѣ и сърдцата на илинденци – тѣзи борци за свободата на роденъ край. Пожертвували младостъ и земно щастие, тѣ изживѣваха въ мѣжа последнитѣ си дни, страдащи, че не ще дочакатъ деня на завръщането имъ въ родната земя, когато изведнажъ, като по Божие чудо, свободата залѣ българските простири и даде сигналъ за свободенъ пѫтъ на югъ до Егей и на западъ до Охридъ синъ.

Прозорците на купетата, презъ които се подаваха лицата на скжпитѣ пѫтници, напомняха възпоменателни табла, защото тоза бѣха лица на борци за народна свобода. Локомотивната свирка съкашъ даде знакъ едновременно за потеглянето на влака и за подемането въ единъ гласъ отъ хилядното множество на героичния македонски химнъ „Изгрѣй зора на свободата“. Влакът полетѣ гоненъ отъ звуките на волната пѣсень, които съ опияняващо чувство се лѣеха отъ устата на възбуденитѣ изпращащи, чиито очи втренчено следѣха летящото чудовище и ронѣха сълзи, сълзи на радостъ, сълзи бликнали отъ голѣма обичъ къмъ озарената отъ свобода родина. А пѫтниците, унесени въ спомени, пѣятъ пѣсни и нареждатъ думи, които възкрѣзватъ отдавна изминалите дни. И тѣ се стрѣскатъ, когато влакътъ спрѣ въ

родния имъ градъ, неловко слизатъ и съ детска почти наивностъ и едва ли не съ уплаха гледатъ хората, които ласкатъ съ отворени обятия ги посрещатъ. Всѣка гара и всѣки градъ посреща своите любимци Най-далечъ е Охридъ и последни ще видятъ родния си градъ охридчани. Влакът спира въ Битоля. Отъ тамъ съ нароченъ автобусъ илинденци заминаватъ за Охридъ. Пѫтя извиба въ пазвите на живописни планински проходи. Здрава чаваше се. Мълчаливи, старцитѣ съзерцаваха езерото и хълмътъ коронясанъ отъ самуиловитѣ кули, контурирани отъ пурпурния залѣзъ... Автобусътъ слизатъ въ града. При стария чинаръ едно внушително множество препречва пѫтя. Чаршията е затворена. Устроено е официално посрещане. Илинденци слизатъ. Чувствата наддѣляватъ: сърдечни възгласи, прегрѣщания и сълзи развалятъ реда на програмата... Гласътъ на кмета г-нъ Илия Коцаревъ въдвори пълно мълчание. Обръщайки се къмъ г-нъ Антонъ Кецкаровъ, въ чието лице приветствуваше пристигналите илинденци, той произнесе вдъхновено слово: „Никога, мили бойни учители, Охридъ нѣма да забрави тоя моментъ. Идването ви въ Охридъ ни прави много щастливи. Семето, което вие посѣхте преди 30 години, даде плодъ. Вашите ученици, които вие кръщавахте въ борбата въ Горна и Долна Дебърца, въ Малесия, Ращенецъ и други мѣста при Охридъ и схридско, днесъ ви посрещатъ съ братска цѣлувка“... Следъ речта си г-нъ Ил. Коцаревъ прегърна и цѣлуна г-нъ Кецкаровъ и му поднесе разкошенъ букетъ. Отъ страна на пристигналите илинденци отговори г-нъ А. Кецкаровъ. Между другото той каза: „Вашите приветствия ни трогватъ до сълзи. Ний, случайно останалите живи илинденци, съ сѣнките и духовете на нашите починали другари, ето ни между васъ. Дойдохме въ родната си страна, да прославимъ илин-

При костницаата въ чешквата св. Константинъ и Елена

денската епопея, създадена чрезъ вашия идеализъмъ и въ тази крепость на българщината – считаме се за щастливи, въ преклонната ни вѣра, да видимъ народния ни идеалъ почти осѫщественъ. Днесъ, свободата, която справедливо получаваме, трѣбва да я з-служимъ съ истинско държавническо чув-

ство. Къдете и да ни е поставил животът — въ полето на труда ли, въ търговията ли, въ произ водството ли, или на държавна служба — ний всички сме длъжни, за наше лично добро да жертвуваме всичко за величието на държавата ни“. Тук гнъ Кецкаровъ толкова много се развълнува, че съ сълзи че очи едва можа да каже: „Да живе Царь Борисъ III, да живе царствующият домъ!“ След това илинденци бъха поканени да отседнат въ домовете на свои близки. На следния ден (31 юлий) тъ посетиха въ учрежденията имъ: околийския управител, коменданта на града, кмета и архиерейския намѣстникъ.

ковъ и подпоручикъ Ангелъ Къневъ, убити на 26 август 1915 год. въ боя при Струга, се прочете упокоителна молитва, следъ която гнъ А. Кецкаровъ произнесе кратко слово, въ което изтъкна сплотеността на българския народъ и готовността му да се жарттува, за да извоюва свободата на брата — робъ. Следъ това процесията се отправи къмъ кладенца — гробъ, въ който сърбите съхвърлили живи 13 души българи. Тамъ също се отслужи упокоителна молитва. Шествието продължи къмъ Бей бунаръ где се поклониха предъ гроба на Таки Ивановъ, участникъ въ възстановието срещу сърбите презъ 1913 год. Манифеста-

Охридското братство „св. Климентъ“ въ София празнува патронния
си празникъ въ Охридъ

* * *

Сияно утро. Сънцето празнично свѣти надъ старинния градъ и гали огледалната повръхност на кристалното езеро. Камбаната на Св. Климентъ оглася въздуха и приканя за молитва. Илинденъ е. Преди 38 години на същия ден избухна възстанието, което чрезъ жертвите освѣти идеала за народна свобода. Охридчани неуморно работиха, за да дойде денът, когато българското знаме ще се развѣва отново надъ Самуиловите кули, когато български царът отново ще бѫде тъхнънъ вождъ... Следъ тържествената литургия въ престария св. Климентовъ храмъ, народът, начело съ духовенството и официалните лица излѣзе на двора, гдето се отслужи панахида и молебънъ за починалиите и живите илинденци. Следъ молебена произнесоха подходящи речи: архиерейският намѣстникъ, гнъ Лука Гручевъ, Околийският управител гнъ Руси Радковъ, коменданть на града и гнъ Петъръ Савиновъ. Накрай ученици декламираха патриотични стихотворения. Отъ тукъ, духовенството последвано отъ народа се запъти къмъ черквата Св. Константинъ и Елена, гдето надъ общия гробъ на поручикъ Дим. Влад-

цията завърши при стария чинаръ.

На 3 август въ зори камбаната на Св. Климентъ огласи хълма съ сладкия си звънъ. Тя подканя гражданите да се отзоватъ на съборното място, за да тръгнатъ всички заедно къмъ лобното място — Рашанецъ. Въ подножието на възвишението, къдете съ били убити въ кръвопролитни сражения на 31 август 1903 год. Наумъ Златаревъ, Аргирий Мариновъ, Антонъ Узуновъ, Дуле Пармаковъ и много други четници и мирно население, чакаха селяни отъ околните села. Всички заедно поеха изкачването на стрмния каменистъ ридъ... Предъ единствения знаенъ гробъ на Аргирий Мариновъ се отслужи панахида за всички паднали четници въ тази мястност. Една войскова част отаде военни почести. Околийският начальникъ гнъ Руси Радковъ произнесе възпроизведено слово, а стари охридчани оплакаха безсъмъртните герои Следъ това множеството псе пътя надолу, и когато стигна въ низината, народна трапеза ги очакваше, да хапнатъ за Богъ да прости. Създушевностъ, селяни и граждани говорѣха за милалото, за жертвите, за страданията и благославяха свободата, която Богъ имъ изпрати. Накрай, това народно тържество завърши съ веселие, което

се изрази въ кръшни хора и пѣсни за свобода.

На 4 августъ по инициатива на мѣстното д-во „Илинден“ се състоя другарска среща на четници отъ града и околията въ локала „Санъ-Стефано“ на която присъствуваха: Лука Групчевъ, Ант. Кецкаровъ, Георги Бѣлевъ, Димче Спространовъ, Левъ Огненовъ, Левъ Чиновъ, Ал. Джиковъ, Евтимъ Апотчевъ, Хр. Илиевъ, Антонъ Шибаковъ, Димитър Бужбовъ, Митре Георгиевъ, Басо п. Христовъ, Ташко Арсовъ Янко Димитровъ, Ив. Заровъ, Анча Руменова, Лямбо Митановъ, Петъръ Бѣлевъ, Григоръ Дуковъ и много други четници отъ Охридъ и селата.

На 10 августъ охридското братство „Св. Кли-

вано съ единъ великолушенъ жестъ отъ охридчанана Илия Гюрчевъ. Той подари на охридската община сумата 50,000 лв., отъ която той пожела да се образува фондъ „Мария и Илия Гюрчеви“, който да служи за подпомагане на бедни охридчани. Освенъ това той подари на охридската гимназия сумата 5,000 лв. за набавяне учебници и пособия на бедните ученици. Да се надѣваме, че постъпката на гнъ Илия Гюрчевъ ще биде последвана и отъ други охридчани.

Нека отбележимъ, че презъ изтеклото лѣто градът бѣше посетенъ освенъ отъ старитѣ илинденци и охридчани живущи въ предѣлите на

Следъ сказката на Симеонъ Радевъ

ментъ“ въ София, отслужи панахида въ църквата Св. Климентъ за всички свои дарители. По починъ на сѫщото, следъ панахидата биде устроено възпоменателно утро въ честь на голѣмия българинъ — охридчанинъ Григоръ Пирличевъ. Гнъ Кл Скопаковъ говори за живота и дейността на Григоръ Пирличевъ, а гца Роза Бодлева за Св. Климентъ. Цвѣтанъ Чичановски и Борисъ Мешковъ рецитираха свои стихотворения и на край групата на охридскитѣ трабадури изпълни пѣсни съчинени отъ Григоръ Пирличевъ. Следъ утрото се състоя манифестация по главната улица до пристанището.

На 17 августъ по покана на читалището „Св. Климентъ“ гнъ Георги Бѣлевъ изнесе сказка върху: **Какво Македония е дала на България.**

Събранието бѣ открито съ нѣколко думи отъ председателя на читалището гнъ Левъ Огненовъ. Сказката на гнъ Бѣлевъ бѣше изслушана съ голѣмъ интересъ и биде последвана отъ бурни аплодисменти. При закриване на събранието гнъ Левъ Огненовъ взе думата. Той изказа много ценни и мѣдри мисли съ философско патриотично съдѣржание. Той отправи сѫщо така ласкави и гопли думи къмъ своя другаръ Антонъ Кецкаровъ и къмъ околийския началникъ гнъ Руси Радковъ, които отъ своя страна публично му благодариха.

Изминалото лѣто въ Охридъ бѣ означену-

стара България, но още и отъ любители на природнитѣ красоти и на старинитѣ. Хора на перото и на четката дойдоха да почерпятъ вдѣхновение и да събератъ материали за научно и художествено творчество. Между посетителитѣ нека да отбележимъ и гостуването на пълномощния министъръ г. Симеонъ Радевъ съ госпожата му. По покана на читалището, той изнесе сказка върху: „Македония въ българската история“.

Ний отбелязахме официалнитѣ моменти отъ пребиваването на илинденци въ Охридъ, като хроника, като протоколъ, защото не е по силитѣ ни да изразимъ ония сложни интимни и дѣлбоко психологични моменти, когато илинденецътъ самъ или между близки, преизпълненъ отъ тежкитѣ спомени на миналото, опияненъ отъ щастието на момента, тръпнещъ предъ неизвестността на бѫдещето, пролива сълзи, и презъ сълзи съ задавенъ гласъ говори слова, слова които звучатъ като заклинания слова имащи силата на заветъ.

Изминалото лѣто, което бѣше медения периодъ отъ свѣтостата на Охридъ, — бихме го нарекли „Илинденско лѣто“, защото тѣ — илинденци почувствуваха може би най дѣлбоко радостта отъ свободата на родината имъ.

Дано Богъ имъ дари животъ, за да се порадватъ на благодатната свобода. *M. K.*

ДУХЪ И МЕСИАНСТВО НА МАКЕДОНИЯ

Превратностите въ историческия живот на народите и държавите им съ явления обикновени и се обуславят от географското положение на страната им, както и от вътрешни неурядици, които се използват от близки и далечни народи, за да им наложат своето политическо господство. Неизменен е, обаче, остава духът на народа, който, оформен от физическите условия на страната и легнат здраво въ битовия, духовния и стопански живот, минава от поколение на поколение.

Македония, като част от целиокупната българска земя, заема сръдището на Балканския п-овъ. Презъ нея отъ край време минават важни пътища, които свързват сръдна и източна Европа съ Азия и Африка. Поради това отъ тукъ съ минават разни народи, някои отъ които ѝ съ налагали политическото си владичество за повече или по-малко време. Отъ друга страна, тя заема юго-западния дълъг на българската земя и въ продължение на въкое населението ѝ се е намирало подъ ударите на три инородни съседи — гърците, сърбите и албанците, които, съблазнявани отъ привилегированото ѝ географско положение и отъ богатството на почвата ѝ, правили съ въ нея чести мирни и военни набѣги и проникновения, поради което населението на Македония е било винаги на щрекъ и въ постоянна борба.

Когато презъ VII в. въ Македония се заселили компактно славяно-българите, тукъ преди всичко се срещнали два свѣтогледа, две култури — елинската и славяно-българската, между които се почнала борба за погълтане и за самозащита. Елинската култура се стреми да погълне славяно-българската, а последната се бори да се запази. Предимството на елинската култура при срещата ѝ съ славяно-българската е, че тя има задъ себе си хилядолѣтъ животъ, оформена е и отдавна бѣ достигнала своето съвършенство, поради което тя служи за образецъ на другите народи. Но тя се е носила отъ малоброенъ и при това, морално вече изхабенъ народъ, поради което въ настѫпните си носителите ѝ съ често прибѣгвали къмъ жестокости, каквито историята ни посочва съ осъществяването отъ Василий Българоубиеца на 15,000 Самуилови войници, съ извршениетъ жестокости презъ 1913 г., константираните отъ Карнегиевата анкетна комисия, както и съ проявените такива при властуването на гърците въ източна и южна Македония отъ 1913 г. насамъ. Славяно-българската култура, напротивъ, е била млада, току що почваща да се оформява и засилва. Тя се е носила отъ младъ, трудолюбивъ, жизнеспособенъ и по-многоброенъ народъ, заселил се компактно по обширните полета, по рѣчните и планинските долини и котловини и по самите многобройни планини на Македония. Тия планини и раждаемиятъ прирѣстъ на българите съ главните условия, които съ помагали да попълват понесените загуби въ люде при настѫпните на не-приятеля презъ въкое на историческото му съществуване. Въ тази именно въкочна борба, която македонскиятъ българинъ водилъ съ съседи и инородни властици, се е калилъ и крепналъ борческиятъ му духъ, който въ своите прояви представлява българския Прометей. Тоя духъ се проявява

класически както въ борбите му за политическа свобода, така и въ духовния и стопанския му животъ. Достатъчно е само да хвърлимъ бѣгълъ по-гледъ върху историческото ни минало, за да ни стане ясно това.

Скоро следъ настаниването на славяно-българите въ Македония, безъ да притежаватъ самостоятелна държавно-политическа организация, на четири пъти нападатъ Солунъ, за да го превзематъ. Макаръ славяните и да не можаха да станатъ политически господари на тая елинска крепостъ, тѣ, обаче, можаха да проникнатъ въ нея съ своя езикъ. Императоръ Михаилъ преди да изпрати Кирила и Методия въ Моравско, подчерталъ предъ тѣхъ, че всички солунски граждани познаватъ и говорятъ отлично славяно-българскиятъ езикъ. Но по-яръкъ изразителъ на тоя борчески духъ представлява царъ Самуилъ, който като полигикъ се стреми да обедини всички славяни въ полуострова и да прогони византийското влияние отъ източна България а като стратегъ се приближава до гения на Александра Македонски. Измѣната на военното щастие при Бѣласица, обаче, предизвика преждевремената му смъртъ. Следъ Самуила тия духъ се изразява въ лицето на Ивака, Войтѣха и къмъ края на II бълг. царство въ лицето на Крали Марко, подвизите на когото съ възпѣти отъ народа въ словесна пѣсень, крепяща духа на македонския българинъ презъ течение на въкое. Презъ петвѣковото турско робство снагата на Македония бѣ потискана безмилостно отъ новите и поробители, но тая снага не се превърна въ мърша, духътъ ѝ не умрѣ. Скритъ като жаръ въ гжстата си пепель, тия духъ се прояви стихийно и съ всичката си мощь на Илинденъ 1903 г., когато въ продължение на три месечни борби даде да разбере европейската обществена съвѣсть, че духътъ на Македония не е загиналъ, че снагата, въ която той се носи, не е мъртва. Развихи се тоя духъ и презъ балканската война, който, изразенъ въ гордите легиони на Македоно-одринското опълчение, грабна победата на вѣнчата съ плениването на армията на Яверъ-паша и съ отбиването на Шаркъйския десантъ.

Тоя духъ сияе творчески победно не само въ въоръжените действия на македонския българинъ, но и въ неговата културна областъ, дето е и неговата стихия. Гоненъ и преследванъ съ въкое въ историческата память на народа, въ майчиния езикъ, въ черква и училище, унизиранъ въ домъ и по стъгди, битъ съ камшици и приклади по друмища и въ тѣмници, затваряни и окованъ въ вериги и изпращанъ на заточение въ далечни страни заради непокорство и силната му привързаностъ къмъ своя езикъ, своята народностъ и религия и заради вѣрата му въ вѣчната правда, борческиятъ духъ на Македония изразно се проявява въ лицето на Солунските братя Кирилъ и Методий, които създадоха славяно-българскиятъ писмени знаци, въ лицето на първите български учители — педагоги Климент и Наум Охридски, въ богословското движение при Бабуна и Мъгленско, съ което хвърлили първите семена на рационализма, появили се нѣколко вѣка по-късно въ западноевропейската философска мисъл и литература; тия необоримъ духъ тлѣе подъ жаравата на стра-

данията презъ 5-вѣковното двойно робство, мъждѣ и блѣса подъ тихата атонска свещица въ историята на Паисия Хилендарски, въ творенията на Якима Кърчовски, Кирила Пейчиновича, братята Миладинови, гр. Пърличевъ и К. Шапкаровъ, въ печатното дѣло на Теодосия Синайски и Кириакъ Държиловичъ и въ буйния пламъкъ за просвета и нравствена възмога, мждро ржководенъ отъ Ек зархъ Иосифъ I. Творчески се проявява тоя духъ и въ архитектурното въ живописното и въ рѣзбарското изкуство на дебърчанина и галичанина въ кожарското изкуство на охридчанина и костурчанина, въ металескитѣ издѣлия на прилепчанина и Не врокопчанина, въ търговската предприемчивост на велишанина и прилепчанина.

Най-после, творчеството на тоя духъ се проявява и въ земедѣлската област Нѣма страна на Балканитѣ, дето земедѣлското стопанство да е разграничено споредъ почвенитѣ и климатични условия и усъвършенствувано безъ каквото и да е научно ржководство, както въ Македония. Въ землищата около 41 паралель населението отъ Леринъ, Воденъ, Гумендже, Гевгели, Дойранъ, Поройтѣ и Демиръ-Хисаръ до Драма и отъ тамъ до Фере и Софу българитѣ засажда черничеви дръвчета, отглежда копринената буба, която му дава милиони кгр. пашкули. Тукъ пакъ се отглежда лозата, която му дава десетки милиони литри доброкачествено вино. По овчеполието пъкъ и по Радовишкото и Струмишкото полета, както и въ Тиквешко е развито макопроизводството заедно съ другитѣ земѣделски култури. А Тетовскитѣ и Мъгленскитѣ овошки се продаваха чакъ въ Цариградъ.

Твърдъ въ своята мжка, упоритъ въ мечтателния си романтизъмъ, омагьосанъ отъ изгубената свобода и гордъ въ постиженията си, тоя духъ въ най ново време пилѣше благороднитѣ си съкровища, смущаваше жаднитѣ за спокойствие сърдца, тропа на свѣтовната съвѣсть, моли се, гърми и тѣтне и, докато неподкупната човѣшка съвѣсть призна правото му за воленъ жи-

вотъ, балканскиятъ и свѣтовниятъ ареопази въ Букурешъ и Ньюй не го зачитатъ и разкъсватъ него-вото тѣло.

И въпрѣки това, и въпрѣки бруталнитѣ и варварски мѣрки на новите поробители — гърцитѣ и сърбите — духътъ на Македония не бѣ сломенъ. Той излжчи изъ себе си нови ратници, нови мжченици и герои, които съ дѣлата и по-движитѣ си сочеха на свѣта, че Македония е жива, че тя е разпната на кръстъ като Христосъ, че въ страданията си се възвисява, просвѣтлява и нравствено се пречистя, за да дочака тържествения денъ на своето възкресение.

Наистина, велико е страданието на Македония и велика е тя въ скръбъта си, но още по велика е тя въ мисията си. И, ако въ страданията ѝ сияе нейното безсмѣртие, въ мисията ѝ се съзира величието и благоденствието на цѣлокупния български народъ. Чрезъ страданията си Македония изпълни първата половина на своето месианство, а чрезъ носената отъ своя духъ борба за национална самозащита и свобода, стойки като стражъ на южнитѣ, западнитѣ и северозападнитѣ граници на българската земя, подържащо презъ вѣковетѣ унилия духъ на своятѣ братя. Днесъ тя е въ процеса на своето пълно освобождение и, сграбчила ржцетѣ на другитѣ български краища и прегрѣщайки се сестрински съ Добруджа, Мизия, Тракия и Моравско, заживява свободно въ сговоренъ миренъ трудъ и творчество. Въ тая своя мисия Македония призовава днесъ всички българи да следватъ нейния духъ, който ни учи и назидава, че за напредъ сѫ потрѣбни грижи и усилия, трудъ и подвizi, постоянство и упоритостъ, разумъ и мждростъ, разбирателство и говоръ, за да възсияе на българската земя божията правда, чрезъ която въ вѣки да благоденствува цѣлокупниятъ български народъ въ границите, които историческата сѫдба му е опредѣлила още отъ преди тридесетъ вѣка.

Хр. Шолдевъ

СЪОБЩЕНИЯ

На 13 декември т. г. въ черквата „Св. Недѣля“ по починъ на Старо загорската дружба, следъ черковния разпусъ се отслужи панихида на видния македонски революционеръ Иванъ Гарвановъ, по случай годишнината отъ кончината му.

На тази панихида, отъ страна на Илинденската организация, говори за дѣлото и заслугите на Гарванова, председателът й г. Лазаръ Томовъ.

*

На 13 декември 1906 год. загина при върха „Петлецъ“, край Русиново Малашевско, апостолът на вѫтрешната македонска революционна организация Дамянъ Груевъ. По този случай ржководното тѣло на Илинденската организация е издало нарочно о кръжно за по внушителното възпоменание тридесетъ и пять годишнината отъ смъртта на Д. Груева.

Споредъ полученитѣ сведения отъ Македония и цѣла България, отслужени сѫ много панихиди, на които сѫ присъствували официални лица при стоянно стечението на народа. Държани сѫ подходящи слова за историческата роля и заслугите на Дамянъ Груева.

На много мѣста сѫ устроени нарочни паметни вечеринки и утра Въ София, на 21 декември следъ цѣрковната служба, се отслужи въ храма „Св. Недѣля“ панихида за великите покойници. Говориха за личността и заслугите на голѣмия апостолъ г. г. Соф. митрополитъ Стефанъ, председателът на Всебългарския съюзъ „От Паисий“ професоръ Г. П. Геновъ и гнъ Кирилъ Христовъ Совичановъ, отъ Илинденската организация. Него-вата речь предаваме на друго място въ тази книжка на списанието.

*

Както е известно, на 18 ноември т. г. четиричленна депутация отъ страна на Илинденската организация се яви предъ г-на министра на вѫтрешните работи, предъ когото изнесе всичките желания и нужди на илинденци, изградили величавата македонска борба която допринасе за освобождението на родната земя. Всички тѣзи пожелания на илинденци бѣха възприети отъ г-на министра на вѫтрешните работи и днесъ намиреятъ своето осъществяване въ издаденото отъ мин. съветъ постановление въ надвечерието на коледните празници, което е обнародовано въ ежедневния печатъ.